

Фрушка гора

Фрушка гора - острвска планина и национални парк у Срему. Највећи део Фрушке горе се налази у Војводини, Србија, док мали део залази у источну Хрватску. Највиши врх је Црвени Чот (539 m).

Долине и падине Фрушке горе су прекривене ливадама, пашњацима и житним пољима, на падинама су воћњаци и виногради са на чувеним винским подрумима, а делови виши од 300 m су обрасли густом листопадном шумом. На Фрушкој гори је **највећа концентрација липове шуме** у Европи. Око 700 врста лековитог биља расте на овој планини. Неке од бројних животињских врста су: срна, јелен, муфлон, ласица, дивља свиња, куна, дивља мачка, шакал, зец, итд...

До сада је регистровано око 1500 биљних врста, од тога око 700 лековитих.

Једна од занимљивих и угрожених врста је пегави даждевњак.

Од биљака занимљива је лековита врста – копитњак.

На планини Фрушка гора, смештено је **шеснаест српских православних манастира**. Ова јединствена културно-историјска целина утврђена је за културно добро од изузетног значаја за Републику Србију 1990. године, а предложена је и за упис на листу светске баштине УНЕСКО-а.

Манастири су: Беочин, Врдник, Гргетег, Јазак, Кувешдин, Ново Хопово, Привина Глава, Старо Хопово, Бешеново, Велика Ремета, Ћипша, Крушедол, Мала Ремета, Петковица, Раковац, Шишатово. Фрушка гора је била инспирација многим великанима поезије, од Бранка Радичевића, Јована Јовановића Змаја, Милице Стојадиновић Српкиње... У манастирима су боравили Вук Стефановић Караџић, Доситеј Обрадовић, Филип Вишњић, Карађорђе и многи други.

Ђердап

Ђердап се налази у југоисточном делу Европе, у североисточном делу Републике Србије, на самој граници са Румунијом.

Специфичан историјски развој, врло повољна ђердапска клима, сложена мрежа клисура, кањона и дубоких увала, овај простор издвајају као јединствен европски резерват терцијарне флоре, вегетације и фауне.

Флора Ђердапа се не одликује само разноврсношћу и богатством, него и изразитим реликтним карактером. На простору парка опстаје преко 1100 биљних врста. Разноликост станишта и заједница се одразила и на фауну која попут флоре, носи обележје реликтности. **На овом простору се могу срести медвед, рис, вук, шакал, штекавац, сова ушара, црна рода као и мноштво других врста.**

Врло повољни услови за живот били су разлог сталног присуства човека о чему сведоче многи археолошки налази и културно-историјски споменици, као што су насеље Лепенски Вир, археолошки локалитети попут Дијане, Голубачки град, остаци Трајановог моста, Трајанове табле, римског лимеса, разноврсни кастели, до очуваних примера народне српске архитектуре.

Основна одлика парка је велика шумовитост (преко 64%) и изразито богатство и разноврсност флоре, фауне геоморфолошких облика и богатство културно-историјских споменика од најстаријих епоха до данас. Око 9% односно 5.500 ha површине Националног парка Ђердап чини део Дунава који припада Србији. То Национални парк Ђердап чини и речним националним парком. **Долина Дунава састављена је од три кањонско-кисурске долине: Голубачка, Госпођин Вир и Кањон Великог и Малог Казана.**

Tara

Tara se nalazi u zapadnom delu Srbije i pripada unutrašnjem pojasu Dinarida. Najviši vrh je Kozji rid sa 1591 m.

Na osnovu dugogodišnjih proučavanja i istraživanja ovog područja, a radi zaštite izuzetnih prirodnih vrednosti koje ono poseduje 1981. g. je Tara proglašena za *Nacionalni park*.

Planina Tara nalazi se u zapadnom delu Srbije, u velikoj okuci reke Drine, u graničnom pojasu prema Bosni i Hercegovini, odnosno Republici Srpskoj. Sa severa je omeđena rekom Drinom, sa zapada Belim Rzavom, sa juga i jugoistoka rekom Kamišnom i Kremanskom kotlinom, a na istoku se naslanja na površ Ponikava i Stapara.

Ispod planinskih vrhova Tare i Zvijezde nalazi se vise bistrih, brzih i hladnih planinskih reka, potoka, izvora i vrela. Svi vodotoci na prostoru Nacionalnog parka tretiraju se kao voda prve klase. Hidrografski objekti na Tari mogu se svrstati u tri grupe: Izvori i vrela, Jezera (akumulacije) i Reke i planinski potoci. Na području planine Tare nalaze se i akumulacije čija je osnovna namena proizvodnja električne energije. Reč je o jezerima: Perućac, Zaovine, Kruščica, Spajić i Osoje.

Na prostoru šireg područja nacionalnog parka raste preko 1100 biljnih vrsta, što predstavlja gotovo trećinu ukupne flore Srbije. Najmarkantnije obeležje biljnog sveta Tare jeste jedinstvena vrsta, «**carica svih endemita**» **Pančićeva omorika**.

Velika raznovrsnost životinjskog sveta Tare uslovljena je istorijskim zbivanjima na ovoj planini, kao i nizom ekoloških faktora koji su pogodovali opstanku mnogih vrsta koje su danas ugrožene i retke, ne samo na našim prostorima, već u Evropi i svetu. Nacionalni park Tara se svrstava u najbogatija planinska područja u pogledu broja vrsta faune dnevnih leptira. NP Tara je **najznačnije stanište mrkog medveda u Srbiji, najkrupnijeg sisara Balkana**.

Национални парк Шар-планина

Шар-планина представља висок јужни обод Србије, простирући се у дужини од 85км, на граници са Македонијом. Своје име је заслужила, како се углавном сматра, због шаренила планинског пејзажа, контраста и живости боја којима ју је природа осликала. Како би се заштитиле њене изузетне вредности, установљен је Национални парк „Шар планина“ 1993. године. Главни гребен ове планине је са преко 30 врхова високих од 2500 m, са највишим врхом у Србији Бистра (2652 m). Моћна снага леда из прадавног леденог доба, у својим различитим појавним облицима, избраздала је дубоке трагове у рељефу Шар-планине, и исписала историју геопроцеса који омогућавају проучавање земљине коре и реконструкцију геолошке прошлости Балканског полуострва и шире. По

разнорсности облика, са **око 100 циркова**, Шар-планина представља прави **музеј глацијалног рељефа под отвореним небом**.

Шар-планину одликује велико богатство и разноврсност живог света, и присуство великог броја **реликтних и ендемичних врста**. Са 45% биљног света Србије, особеним шумским заједницама и врстама, животињским врстама које се данас ретко налазе у природи, а многе су угрожене у читавом свету, Национални парк Шар-планина са пуним правом носи обележје склоништа за дивљи свет који данас убрзано нестаје. На Шар-планини живи 1800 биљних врста. Најзначајнији су бројни терцијарни и глацијални реликти, и 339 балканских ендемита, од којих су **18 локални ендемити, присутни искључиво на овом масиву (хајдучица краља Александра, Наталијина рамонда, борн-милера, шарпланински каранфилић, шарпланински шафран, шарска дивизма, шарска птичја трава, Дорфлеров петопрст...)**. У Националном парку живи **147 врста дневних лептира**, 45 врста водоземаца и гмизаваца, око 200 врста птица и 32 врсте сисара, што га чини једним од фаунистички најбогатијих подручја Европе.

Поред тога што је овај национални парк по свом природном богатству једна од врућих тачака биолошке разноврсности Европе, он је изузетно драгоцен и као колевка српске духовности, државности и историје. На овом подручју се налази **45 црква и манастира** подигнутих у периоду од XII до XVI века. Ту су испосница и манастир Св. Петра Коришког из XIII века, црква Св. Петке из XIV века, црква Св. Богородице Одигитрије из XIV века, манастир Св. Тројице из XV века, остаци Душановог града и манастирског комплекса Св. Архангели из XIV века надомак Призрена, и други споменици културе од највећег националног значаја.

Национални парк Копаоник

Национални парк Копаоник простире се на највишим и најочуванијим деловима планине Копаоник, која се уздиже у средишњем делу јужне Србије. Заштићен је 1981. године. Иако почиње на висини од око 800 m, највећа површина Парка обухвата централни и најшумовитији део копаоничког масива, пространи, релативно заравњени предео висок око 1700m, познат као Равни Копаоник. У планинском рељефу доминира највиши, **Панчићев врх (2017 m надморске висине)**.

Копаоник одликује високи степен биолошког и предеоног диверзитета. На овом масиву пронађено је преко 1600 врста биљака. Само високопланинску флору гради 825 врста, од којих је 91 врста ендемичног, а 82 врсте субендемичног

карактера. Ту се истичу три локална копаоничка ендемита: копаоничка чуваркућа (*Sempervivum kopaonikensis*), копаоничка љубичица (*Viola kopaonikensis*), и Панчићева режуха (*Cardamine pancicii*). На Европској црвеној листи четири, на Црвеној листи флоре Србије налази се 50 врста, а на списку природних реткости Србије 30 врста биљака овог масива. У односу на ендемску високопланинску флору Балканског полуострва, 11,9% ендема расте на Копаонику, што га чини једним од најзначајнијих центара ендемизма у Србији и на Балкану.

На Копаонику су присутни сви вегетацијски појасеви високих планина централног дела Балкана, који одражавају вегетацијско богатство овог подручја. Копаоник одликују велике површине са изузетно вредним и очуваним екосистемима. Еколошка разноврсност условила је и богатство животињског света. Богата фауна инсеката, (једини познати локалитет на коме је нађена ендемична и реликтна врста дневног лептира *Colias balcanica Rebel*), већи број водоземаца и гмизаваца, присутно 170 врста птица од којих је 90% гнездарица, и 39 врста сисара, чине изузетно природно богатство овог Националног парка.